

WZORCOWE REGUŁY MINIMUM POSTĘPOWANIA Z WIĘZNIAMI

NOWY JORK 1984

Uwagi wstępne

1. Celem niniejszych reguł nie jest szczegółowe określenie modelowego systemu penitencjarnego. Zmierzają one jedynie, biorąc za punkt wyjścia powszechnie przyjęte obecnie poglądy oraz zasadnicze elementy najbardziej adekwatnych systemów penitencjarnych, do określenia, co jest w dobie obecnej akceptowane jako istota dobrze określonych zasad i praktyki postępowania więźniów oraz właściwie zarządzanych zakładów penitencjarnych.
2. Z racji wielkiego zróżnicowania w świecie warunków prawnych, społecznych, ekonomicznych i geograficznych jest oczywiste; iż nie wszystkie reguły będą mogły być zastosowane w każdym miejscu i w każdym czasie. Powinny one jednakże służyć pobudzaniu stałych wysiłków do pokonywania trudności praktycznych w zakresie ich stosowania i uświadamiania sobie, że przedstawiają jako całość minimum warunków uznawanych za możliwe do przyjęcia przez Narody Zjednoczone.
3. Jednocześnie reguły odnoszą się do dziedziny, w której występuje stały rozwój myśli. Nie stoją one zatem na przeszkodzie eksperymentom i działaniom pozostającym w harmonii i sprzyjającym celom wynikającym z treści wszystkich reguł. W tym duchu centralny organ administracji penitencjarnej może zawsze w sposób usprawiedliwiony dopuścić wyjątki od tych reguł.
4. (1) Część I wzorcowych Reguł dotyczy ogólnego zarządzania zakładami penitencjarnymi i odnosi się do wszystkich kategorii więźniów: karnych, prawa cywilnego oraz śledczych a także do więźniów, wobec których sąd orzekł „środki zabezpieczające” lub środki poprawcze.
(2) Część II zawiera zasady odnoszące się tylko do wymienionych w poszczególnych rozdziałach kategorii więźniów. Niemniej zasady wymienione w rozdziale "A" odnoszące się do więźniów karnych należy w równej mierze stosować także do kategorii więźniów wymienionych w rozdziałach "B", "C" i "D" bacząc, aby nie stawały one w sprzeczności z zasadami regulującymi postępowanie z tymi kategoriami więźniów oraz aby były dla nich korzystne.
5. (1) Reguły nie zmierzają do określania zarządzania zakładami przeznaczonymi dla osób młodych (to jest zakładami typu borstalskiego, poprawczymi itp.). Jednakże można dopuścić stosowanie w nich odpowiednio I części Reguł.
(2) Kategoria więźniów młodych powinna obejmować co najmniej wszystkie młode osoby podlegające jurysdykcji sądów dla nieletnich. Zasadą ogólną powinno być, że osoby te nie są skazywane na karę więzienia.

Część pierwsza Zasady ogólne

Zasada podstawowa

6. (1) Sformułowane dalej reguły stosuje się bezstronnie. Wyklucza to dyskryminację ze względu na rasę, kolor skóry, płeć, język, religię, przekonania - polityczne lub wszelkie inne, pochodzenie narodowe lub społeczne, status majątkowy, urodzenie lub jakikolwiek inny status.
(2) Istotne jest jednakże poszanowanie wierzeń religijnych i nakazów moralnych grupy, do której dany więzień przynależy.

Księga ewidencji.

7. (1) W każdym miejscu służącym do uwięzienia osób prowadzi się księgę ich ewidencji, oprawioną i o ponumerowanych stronach, w której zapisuje się następujące dane o każdym nowo przyjętym więźniu:
  - (a) dane personalne ;
  - (b) podstawę uwięzienia oraz organ władzy, który je zarządził;
  - (c) dzień i godzinę przybycia i zwolnienia;

(2) Nie przyjmuje się żadnej osoby do zakładu penitencjarnego bez ważnego prawnie tytułu, i której dane nie będą uprzednio zapisane w księdze ewidencji.

Rozdzielenie kategorii

8. Różne kategorie więźniów wyszczególnione ze względu na płeć, wiek, uprzednią karalność, podstawę uwięzienia oraz sposób traktowania - umieszcza się w oddzielnych zakładach lub częściach tych zakładów. Oznacza to, że:
- (a) mężczyźni i kobiety więzieni są, o ile to możliwe, w oddzielnych zakładach. W tych zakładach, do których przyjmuje się zarówno mężczyzn jak i kobiety, pomieszczenia dla kobiet oddzielone są całkowicie;
  - (b) więźniowie śledczy oddzieleni są od więźniów karnych;
  - (c) osoby uwięzione za długi lub inni więźniowie prawa cywilnego oddzieleni są od więźniów karnych;
  - (d) więźniowie młodzi oddzieleni są od więźniów dorosłych;

Pomieszczenia więzienne

9. (1) Celę jednoosobową lub pokój sypialny zajmuje w porze nocnej tylko jeden więzień. Jeżeli ze względów szczególnych, takich jak czasowe przeludnienie, dla centralnego organu administracji penitencjarnej stanie się rzeczą konieczną uczynienie wyjątku od tej reguły, wówczas nie jest wskazane umieszczenie dwóch więźniów w jednej celi lub pokoju.
- (2) w razie korzystania z sypialni wspólnych, do każdej z nich zapewnia się staranny dobór więźniów, tak aby stanowili dla siebie odpowiednie towarzystwo w tych warunkach. Pomieszczenia sypialne poddawane są w porze nocnej regularnej kontroli, dostosowanej do typu danego zakładu.
10. Wszystkie pomieszczenia przeznaczone do użytku więźniów, a szczególnie sypialne, odpowiadają wszelkim wymogom zdrowotnym, stosownie do warunków klimatycznych, a zwłaszcza jeżeli chodzi o wielkość powierzchni kubicznej, minimum powierzchni użytkowej, oświetlenie, ogrzewanie i wentylację.
11. W każdym miejscu, w którym przebywają lub pracują więźniowie:
- (a) okna są wystarczająco duże, aby umożliwić im czytanie i pracę przy świetle naturalnym i tak skonstruowane, aby umożliwić dostęp świeżego powietrza bez względu na to, czy działa tam klimatyzacja ;
  - (b) sztuczne światło zapewnia każdemu więźniowi możliwość czytania i pracy bez szkody dla wzroku.
12. Instaluje się odpowiednie urządzenia sanitarne, umożliwiające każdemu więźniowi załatwienie potrzeby fizjologicznej w każdym czasie, w czystych i przyzwoitych warunkach.
13. Instaluje się odpowiednie urządzenia kąpielowe i natryskowe z wodą o temperaturze dostosowanej do danego klimatu, tak aby każdy więzień mógł z nich korzystać oraz aby można było od niego wymagać korzystania z nich, tak często jak jest to konieczne dla higieny ogólnej - stosownie do pory roku i położenia geograficznego, ale nie rzadziej niż raz w tygodniu w klimacie umiarkowanym.
14. Wszystkie pomieszczenia stale używane przez więźniów utrzymywane są w odpowiednim stanie oraz ciągle skrupulatnie utrzymywane w czystości.

Higiena osobista

15. Od więźniów wymaga się utrzymania ciała w czystości i w tym celu dostarcza się im wodę oraz niezbędne dla ich zdrowia i czystości przybory toaletowe.
16. Aby więźniowie mogli utrzymać przyzwoity wygląd licujący z ich godnością ludzką, zapewnia się im odpowiednie warunki do właściwego pielęgnowania włosów i zarostu; mężczyznom umożliwia się regularne golenie się.

Odzież i pościel

17. (1) Każdemu więźniowi, który nie jest uprawniony do noszenia własnej odzieży, wydaje się komplet odzieży odpowiedniej do klimatu i właściwej dla utrzymania zdrowia. Odzież taka nie będzie w żaden sposób poniżać go lub upokarzać.
(2) Całą odzież utrzymuje się w czystości i w dobrym stanie. Stanowiącą jej część bieliznę zmienia się i pierze tak często, jak jest to konieczne dla utrzymania higieny.
(3) W szczególnych okolicznościach, gdy więzień wyprowadzany jest poza zakład w usprawiedliwionym celu, zezwala się mu na noszenie własnej odzieży lub innego, nie wyróżniającego się ubioru.
18. Jeżeli więźniowi zezwala się na noszenie własnej odzieży, wówczas w momencie przyjęcia go do zakładu należy zatroszczyć się o to, aby ona była czysta i w należyтым stanie.
19. Każdemu więźniowi, stosownie do norm miejscowych i narodowościowych, przydziela się oddzielne łóżko oraz wystarczającą ilość pościeli osobistej, czystej w momencie wydania, w dobrym stanie i zmienianej wystarczająco często, aby utrzymać ją w czystości.

Wyżywienie

20. (1) Administracja wydaje każdemu więźniowi, o oznaczonych godzinach posiłki o wartości odżywczej odpowiedniej dla utrzymania zdrowia i sił, dobrej jakości oraz dobrze przygotowane i podane.
(2) Woda pitna jest dostępna każdemu więźniowi kiedykolwiek jej pragnie.

Gimnastyka i sport

21. (1) Każdemu więźniowi, który nie jest zatrudniony na otwartej przestrzeni, jeżeli pozwala na to pogoda, zapewnia się jedną godzinę dziennie na odpowiednie ćwiczenia na świeżym powietrzu.
(2) Więźniom młodym i innym więźniom w odpowiednim wieku i stanie fizycznym zapewnia się zajęcia fizyczne i rekreacyjne w czasie na to przeznaczonym. W tym celu zapewnia się im przestrzeń, urządzenia i przyrządy.

Opieka medyczna

22. (1) W każdym zakładzie penitencjarnym zapewnia się opiekę co najmniej jednego wykwalifikowanego lekarza który powinien mieć także pewną wiedzę z zakresu psychiatrii. Opieka medyczna powinna być zorganizowana w ścisłym powiązaniu z powszechną służbą zdrowia na szczeblu lokalnym lub państwowym.
Opieka ta obejmuje także diagnozowanie psychiatryczne oraz, w razie potrzeby, leczenie stanów zaburzeń psychicznych.
(2) Więźniów chorych, wymagających leczenia specjalistycznego umieszcza się w szpitalach więziennych lub w szpitalach cywilnych. Utworzenie szpitala więziennego wymaga: wyposażenia go, umeblowania i zaopatrzenia w leki właściwe dla zapewnienia chorym opieki medycznej i leczenia oraz zatrudnienia personelu mającego odpowiednie wykształcenie medyczne.
(3) Każdy więzień ma możliwość korzystania z opieki wykwalifikowanego dentysty.
23. (1) W zakładach dla kobiet zapewnia się specjalne pomieszczenia przeznaczone dla wszelkiej koniecznej opieki i leczenia kobiet w okresie ciąży i porodu. Zawsze, gdy to będzie możliwe, zapewnia się odbycie porodu w szpitalu pozawięziennym. Urodzenie się dziecka w więzieniu nie będzie uwidocznione w jego akcie urodzenia.
(2) Zezwolenie na pozostawienie niemowląt z uwięzionymi matkami wymaga zapewnienia opieki wykwalifikowanych pielęgniarek w czasie, kiedy niemowlęta nie znajdują się pod opieką ich matek.
24. Lekarz zbada każdego więźnia po jego przybyciu do zakładu tak szybko jak to możliwe, a następnie tak często, jak to jest konieczne - szczególnie w razie potrzeby ujawniania chorób fizycznych i psychicznych i podjęcia w następstwie tego wszystkich koniecznych środków: oddzielenia więźniów podejrzanych o choroby infekcyjne i zakaźne; odnotowania defektów fizycznych lub psychicznych

mogących hamować resocjalizację; oraz określenia zdolności fizycznej i psychicznej każdego więźnia do pracy.

25. (1) Opiekę nad zdrowiem fizycznym i psychicznym więźniów sprawuje lekarz. Powinien on codziennie przyjmować wszystkich chorych więźniów, wszystkich, którzy skarżą się na swoje zdrowie, oraz każdego więźnia, na którego zwrócił szczególną uwagę.
- (2) Lekarz przedkłada naczelnikowi raport, kiedykolwiek uzna, że zdrowie fizyczne lub psychiczne więźnia jest lub będzie narażone na uszczerbek na skutek trwania uwięzienia lub jego warunków.
26. (1) Lekarz regularnie kontroluje, a następnie informuje naczelnika co do:
- (a) ilości, jakości, sposobu przyrządzania i wydawania żywności;
  - (b) higieny oraz czystości zakładu i więźniów;
  - (c) urządzeń sanitarnych, ogrzewania, oświetlenia i wentylacji zakładu;
  - (d) odpowiedniości oraz czystości odzieży i pościeli więźniów;
  - (e) przestrzegania zasad ćwiczeń fizycznych i sportowych, o ile nie są one prowadzone przez wykwalifikowany w tym celu personel.
- (2) Naczelnik bierze pod uwagę złożone stosownie do treści reguł 25 (2) oraz 26 raporty oraz doniesienia lekarza, i w przypadku, gdy podziela przedstawione mu tam zalecenia, podejmuje niezwłocznie kroki celem wprowadzenia ich w życie; gdy zaś przekracza to jego kompetencje lub gdy nie podziela on tych zaleceń, sporządza niezwłocznie własny raport i przesyła go wraz z doniesieniem lekarza zwierzchniemu nad nim organowi administracji więziennej.

Dyscyplina i karanie

27. Dyscyplinę i porządek utrzymuje się konsekwentnie, jednakże bez wprowadzania większych ograniczeń, niż to jest konieczne dla bezpieczeństwa zakładu oraz dobrze zorganizowanego życia społeczności zakładowej.
28. (1) Żadnemu z więźniów nie powierza się, w imieniu zakładu, sprawowania w jakimkolwiek zakresie władzy dyscyplinarnej.
- (2) Reguła ta nie krępuje jednak właściwego funkcjonowania systemów penitencjarnych opartych na samorządzie, w ramach którego określone działania lub kompetencje społeczne, oświatowe lub sportowe powierzane są - pod nadzorem - więźniom zorganizowanym w grupy odpowiednie do celów postępowania z nimi.
29. Następujące kwestie zawsze określa się w ustawie lub w regulaminie wydanym przez właściwy organ administracji:
- (a) zachowanie, które stanowi przekroczenie dyscyplinarne;
  - (b) rodzaje i wysokość kar dyscyplinarnych, które można wymierzyć;
  - (c) organ upoważniony do wymierzania tych kar.
30. (1) Żaden więzień nie będzie karany inaczej niż zgodnie z przepisami takiej ustawy lub regulaminu i nigdy dwukrotnie za to samo przekroczenie.
- (2) Żaden więzień nie będzie ukarany, zanim nie zostanie poinformowany o zarzucanym mu przekroczeniu i po umożliwieniu mu podjęcia własnej obrony. Kompetentny organ przeprowadzi gruntownie rozpoznanie sprawy.
- (3) Gdy będzie to konieczne i wykonalne, więźniowi zezwoli się na przedstawienie swojej obrony za pośrednictwem tłumacza.
31. Kary cielesne, kara osadzenia w ciemnicy oraz wszelkie kary okrutne, nieludzkie i poniżające są zakazane całkowicie jako sankcje za przekroczenia dyscyplinarne.
32. (1) Kar ścisłej izolacji oraz ograniczenia racji żywnościowej nie wymierza się nigdy, zanim lekarz nie zbada więźnia i nie zaświadczy na piśmie, że jest on w stanie odcierpieć takie kary.
- (2) To samo stosuje się do każdej innej kary, która mogłaby zaszkodzić zdrowiu fizycznemu lub psychicznemu więźnia. Kara taka w żadnym wypadku nie może być w sprzeczności lub być odstępstwem od zasady określonej w regule 31.

(3) Więźniów podlegających takim karom odwiedza codziennie lekarz, który zawiadamia naczelnika, jeżeli - ze względu na zdrowie fizyczne lub psychiczne - uzna za konieczne skrócenie czasu kary lub zmianę jej rodzaju.

Środki przymusu

33. Środków przymusu, takich jak: kajdanki ręczne, łańcuch, kajdany i kaftany bezpieczeństwa nie stosuje się nigdy jako kary. Ponadto łańcuchów oraz kajdan nie wykorzystuje się jako środków przymusu. Innych środków przymusu nie używa się z wyjątkiem następujących okoliczności:
- (a) jako środka ostrożności przeciwko ucieczce w czasie transportu, z tym zastrzeżeniem, że zdejmuje się je, gdy więzień staje przed sądem lub organem administracji;
  - (b) ze względów medycznych - na zarządzenie lekarza;
  - (c) na polecenie naczelnika, o ile zawiodą inne metody kontroli, w celu zapobieżenia zadaniu przez więźnia obrażeń sobie lub innym albo uszkodzeniu mienia; w takich przypadkach naczelnik zasięga niezwłocznie porady lekarza oraz zawiadamia zwierzchni organ administracji.
34. Wzory i sposoby użycia środków przymusu określa centralny organ administracji więziennej. Środki takie nie powinny być stosowane dłużej niż jest to ściśle niezbędne.

Informowanie więźniów oraz ich prawo do skargi

35. (1) Każdy nowo przyjmowany więzień otrzymuje pisemną informację o przepisach, zawierającą przepisy określające postępowanie z więźniami jego kategorii, o warunkach dyscyplinarnych tego zakładu, o dozwolonych metodach zwracania się o informację oraz zgłaszania skarg, jak również o wszystkich innych sprawach umożliwiających mu uświadomienie sobie swych praw i obowiązków a także przystosowanie się do życia w tym zakładzie.
- (2) Jeżeli więzień jest analfabeta, informacje te przekazuje mu się ustnie.
36. (1) Każdy więzień ma możliwość składania próśb i skarg we wszystkie dni powszechnie do naczelnika zakładu lub funkcjonariuszowi upoważnionemu do reprezentowania go.
- (2) Więźniowi umożliwia się przedstawienie próśb i skarg inspektorowi w czasie przeprowadzanej przez niego kontroli. Więzień ma możliwość rozmowy z inspektorem lub z każdym innym przedstawicielem organu kontroli bez obecności naczelnika lub innych członków personelu.
- (3) Każdemu więźniowi zezwala się na składanie próśb i skarg bez cenzury treści - ale w ustalonej formie i we właściwym trybie do centralnego organu administracji więziennej, sądów oraz innych właściwych władz.
- (4) O ile nie są oczywiście błahe lub bezzasadne, każde podanie i skargę rozpatruje się bezzwłocznie, a odpowiedzi udziela się więźniowi bez zbytej zwłoki.

Kontakt ze światem zewnętrznym

37. Więźniowie mają możliwość - pod niezbędnym nadzorem - komunikowania się w regularnych odstępach czasu z rodzinami i godnymi szacunku przyjaciółmi zarówno korespondencyjnie, jak i przez przyjmowanie wizyt.
38. (1) Więźniom - cudzoziemcom stwarza się odpowiednie ułatwienia w komunikowaniu się z przedstawicielami dyplomatycznymi lub konsularnymi Państwa, którego są obywatelami.
- (2) Więźniom - obywatelom państw, które nie posiadają swoich przedstawicielstw dyplomatycznych lub konsularnych w danym kraju, a także uchodźcom i bezpaństwowcom, stwarza się podobne ułatwienia w komunikowaniu się z przedstawicielami dyplomatycznymi lub konsularnymi Państwa, które reprezentuje ich interesy, albo z każdym innym organem państwowym lub międzynarodowym, którego zadaniem jest ochrona takich osób.
39. Więźniowie regularnie zapoznają się z ważniejszymi wydarzeniami poprzez czytanie gazet, czasopism i specjalnych publikacji więziennych, słuchanie audycji radiowych, wykładów oraz poprzez wszelkie inne środki przekazu upoważnione i kontrolowane przez administrację.

Biblioteka

40. Każdy zakład posiada bibliotekę przeznaczoną do użytku dla wszystkich kategorii więźniów, wyposażoną w wystarczający zbiór literatury rozrywkowej i oświatowej. Więźniów zachęca się do pełnego korzystania z tej biblioteki.

Religia

41. (1) W zakładzie, w którym przebywa wystarczająca liczba więźniów tego samego wyznania, ustanawia się lub dopuszcza kanonicznie uprawnionego przedstawiciela tego wyznania. O ile usprawiedliwia to liczba więźniów i o ile pozwalają na to warunki, powinno się ustanowić lub dopuścić tego przedstawiciela w wymiarze czasu odpowiadającym pełnemu etatowi.
- (2) Kanonicznie uprawnionemu przedstawicielowi, ustanowionemu lub dopuszczonemu zgodnie z ust. 1, umożliwia się odprawianie nabożeństw oraz składanie na osobności więźniom wizyt duszpasterskich w wymaganych przez daną religię przypadkach.
- (3) Żadnemu więźniowi nie odmówi się dostępu do kanonicznie uprawnionego przedstawiciela jakiegokolwiek religii. Z drugiej strony, jeżeli jakiś więzień sprzeciwi się wizycie przedstawiciela jakiegokolwiek religii, jego postawa będzie w pełni respektowana.
42. Każdemu więźniowi zezwala się, na ile jest to możliwe, na zaspokojenie jego potrzeb życia religijnego przez uczestnictwo w nabożeństwach organizowanych w zakładzie oraz na posiadanie religijnych książek dogmatycznych i pouczających w zakresie jego wyznania.

Przechowywanie mienia więźniów

43. (1) Wszystkie pieniądze, kosztowności, ubrania i inne ruchomości należące do więźnia, a których stosownie do regulaminu zakładu nie może on zatrzymać przy sobie, umieszcza się w depozycie z chwilą przyjęcia go do tego zakładu. Wykaz tego mienia podpisuje więzień. Podejmuje się kroki w celu utrzymania składników tego mienia w dobrym stanie.
- (2) Wszystkie te przedmioty i pieniądze zwraca się więźniowi w chwili zwolnienia go - z wyjątkiem pieniędzy, które zezwolono mu wydać, lub jakiegokolwiek części mienia, którą pozwolono mu wysłać z więzienia albo, gdy względy higieny nakazywały zniszczyć jakąś część jego odzieży. Więzień ten poświadcza, jakie przedmioty i ile pieniędzy zwrócono mu.
- (3) W ten sam sposób postępuje się z wszelkimi pieniędzmi oraz innym mieniem otrzymanym przez więźnia z zewnątrz.
- (4) W przypadku posiadania przez więźnia lekarstw lub środków odurzających o sposobie ich użycia decyduje lekarz.

Zawiadomienie o śmierci, chorobie, transporcie itp.

44. (1) W przypadku zgonu więźnia lub jego poważnej choroby albo uszkodzenia ciała, lub przeniesienia go do zakładu dla psychicznie chorych, naczelnik powiadomi o tym natychmiast małżonka lub najbliższego krewnego, a w każdym razie, powiadomi o tym wszystkie inne osoby wskazane uprzednio przez więźnia.
- (2) Więzień zostanie natychmiast powiadomiony o śmierci lub poważnej chorobie każdego bliskiego krewnego. W przypadku zagrażającej życiu choroby takiej osoby, więzień powinien, kiedykolwiek pozwalają na to okoliczności, otrzymać zezwolenie na odwiedzenie chorego - czy to pod strażą, czy to sam.
- (3) Każdy więzień będzie miał prawo do natychmiastowego powiadomienia rodziny o swoim uwięzieniu lub przeniesieniu go do innego zakładu.

Przenoszenie więźniów

45. (1) W czasie doprowadzania lub wyprowadzania więźniów z zakładu ogranicza się, na ile to możliwe, wystawianie ich na widok publiczny oraz podejmuje się odpowiednie środki zabezpieczające, aby

uchronić ich przed zniewagami, zaciekawieniem osób postronnych lub przed wystawianiem ich na widok publiczny w jakiegokolwiek formie.

(2) Transportowanie więźniów w pojazdach niedostatecznie wentylowanych lub oświetlonych albo w jakikolwiek inny sposób, który narażałby ich na niepotrzebne cierpienia fizyczne, jest zakazane.

(3) Transportowanie więźniów odbywa się na koszt administracji i w jednakowych dla wszystkich warunkach.

Personel więzienny

46. (1) Administracja więzienna dba o staranny dobór personelu na każdy szczebel służbowy, mając na uwadze, że od jego uczciwości, ludzkiego podejścia, umiejętności zawodowych i osobistych kwalifikacji do tej pracy zależy właściwe zarządzanie zakładem penitencjarnym.
- (2) Administracja więzienna stale pobudza i podtrzymuje w świadomości zarówno personelu, jak i opinii publicznej przekonanie, że praca ta jest służbą społeczną o wielkim znaczeniu; w tym celu powinno się przedsięwziąć wszelkie stosowne środki służące informowaniu społeczeństwa.
- (3) Aby osiągnąć powyższe cele, członkowie personelu zatrudnieni są na pełnych etatach jako zawodowi funkcjonariusze więzienni posiadający status urzędników państwowych, korzystających dzięki temu z bezpieczeństwa pracy, warunkowanego jedynie właściwym zachowaniem się, wydajnością oraz zdolnościami fizycznymi. Wysokość uposażenia za służbę zachęca do rekrutowania i utrzymania w niej odpowiednich mężczyzn i kobiet; świadczenia oraz warunki służby korzystnie uwzględniają specyficzny charakter pracy.
47. (1) Członkowie personelu posiadają odpowiedni poziom wykształcenia i inteligencji.
- (2) Przed podjęciem służby członek personelu odbywa szkolenie w zakresie ogólnych i szczegółowych obowiązków oraz przechodzi egzaminy teoretyczne i praktyczne.
- (3) Po podjęciu służby i w jej trakcie członkowie personelu odbywają szkolenie w zakresie ogólnych i szczegółowych obowiązków oraz przechodzą egzaminy teoretyczne i praktyczne.
- (4) Po podjęciu służby i w jej trakcie członkowie personelu odświeżają i rozwijają swoją wiedzę i umiejętności zawodowe poprzez udział w organizowanych okresowo kursach szkoleniowych.
48. Wszyscy członkowie personelu zawsze zachowują się i spełniają swoje obowiązki tak, aby - poprzez własny przykład - oddziaływać pozytywnie na więźniów i zapewnić sobie ich szacunek.
49. (1) W zakresie, w jakim to tylko możliwe, w skład personelu wchodzi też w wystarczającej liczbie tacy specjaliści, jak psychiatrzy, psycholodzy, pracownicy socjalni, nauczyciele i instruktorzy zawodu.
- (2) Pracowników socjalnych, nauczycieli oraz instruktorów zawodu zatrudnia się na pełnym etacie i na czas nieokreślony, nie wykluczając przez to zatrudnienia takich osób na niepełnym etacie lub w charakterze społeczników.
50. (1) Naczelnik zakładu powinien mieć odpowiednie do obowiązków kwalifikacje, a to zarówno pod względem charakteru, umiejętności zarządzania, odpowiedniego wykształcenia, jak i praktyki zawodowej.
- (2) Cały swój czas poświęca on swoim obowiązkom i nie jest on powoływany na niepełny etat.
- (3) Mieszka on w obrębie zakładu lub w bezpośredniej jego bliskości.
- (4) Jeżeli pod kierownictwem jednego naczelnika znajduje się dwa lub więcej zakładów, wizytuje on każdy z nich w krótkich odstępach czasu. Każdym z tych zakładów kieruje bezpośrednio stały zastępca naczelnika.
51. (1) Naczelnik, jego zastępca oraz większość pozostałych członków personelu zakładu włada językiem, którym posługuje się większość więźniów lub też językiem zrozumiałym przez największą ich część.
- (2) Kiedykolwiek to konieczne, korzysta z usług tłumacza.
52. (1) W zakładach wystarczająco dużych, aby wymagało to usług jednego lub więcej lekarzy zatrudnionych na pełnym etacie, co najmniej jeden z nich mieszka w obrębie zakładu lub w bezpośredniej jego bliskości.

- (2) W pozostałych zakładach lekarz codziennie odbywa wizyty i mieszka wystarczająco blisko, by móc bezzwłocznie służyć w nagłych przypadkach.
53. (1) W zakładach przeznaczonych zarówno dla mężczyzn, jak i dla kobiet jego częścią wydzieloną dla kobiet kieruje funkcjonariuszka, pod której pieczęą pozostają klucze do wszystkich pomieszczeń tej części zakładu.
- (2) Żaden z funkcjonariuszy nie wkroczy na teren żeńskiej części zakładu, chyba że w towarzystwie funkcjonariuszki.
- (3) Jedynie funkcjonariuszki obsługują i nadzorują więźniarki. Nie wyklucza to funkcjonariuszy mężczyzn, szczególnie lekarzy i nauczycieli, wykonujących obowiązki zawodowe w zakładach żeńskich lub w ich częściach żeńskich.
54. (1) Funkcjonariusze więzienni w swoich stosunkach z więźniami nie używają siły, z wyjątkiem obrony koniecznej lub przypadków usiłowania ucieczki albo czynnego lub biernego oporu - w celu przywrócenia porządku zgodnego z ustawą i regulaminem. Funkcjonariusze, którzy uciekają się do siły, muszą używać jej nie bardziej, niż to jest konieczne i bezpośrednio potem muszą zameldować o wypadku naczelnikowi zakładu.
- (2) Funkcjonariusze odbywają specjalne przeszkolenie fizyczne, dające im umiejętność opanowania więźniów agresywnych.
- (3) Poza specjalnymi okolicznościami personel wykonujący swoje obowiązki w bezpośrednim kontakcie z więźniami nie powinien być uzbrojony. Ponad to personel nie powinien w żadnych okolicznościach być wyposażony w broń bez uprzedniego przeszkolenia w posługiwaniu się nią.

Inspekcja

55. Przeprowadza się regularne inspekcje zakładów penitencjarnych i ich służb przez wykwalifikowanych i doświadczonych inspektorów mianowanych przez kompetentny organ władzy. Ich zadaniem jest w szczególności zagwarantowanie zarządzania tymi instytucjami zgodnie z obowiązującymi ustawami i regulaminami, a także osiągnięcia celów penitencjarnych i zadań poprawczych.

Część druga

Reguły odnoszące się do kategorii specjalnych

A. WIĘZNIOWIE KARNI

Zasady przewodnie

56. Poniższe zasady wyrażają ducha, zgodnie z którym systemy penitencjarne powinny być zarządzane, oraz celów do których powinny one zmierzać - zgodnie z deklaracją poczynioną w Uwadze Wstępnej 1 niniejszego tekstu.
57. Kara więzienia i inne środki skutkujące izolacją przestępcy od świata zewnętrznego są dolegliwe przez sam fakt odebrania prawa decydowania o sobie przez pozbawienie jej wolności. System penitencjarny nie wznaga zatem cierpienia nieodłącznego w takiej sytuacji, z wyjątkiem przypadków dających się usprawiedliwić potrzebą segregacji lub utrzymania dyscypliny.
58. Ostatecznym celem i usprawiedliwieniem kary więzienia lub podobnych środków pozbawienia wolności jest ochrona społeczeństwa przed przestępczością. Cel ten nie może być osiągnięty inaczej jak tylko przez wykorzystanie okresu uwięzienia - tak dalece, jak to jest możliwe - na osiągnięcie stanu, w którym przestępca, po powrocie do społeczeństwa, będzie nie tylko miał wolę, ale i będzie zdolny prowadzić życie zgodne z prawem i dające mu środki utrzymania.
59. W tym celu zakład penitencjarny powinien wykorzystywać wszelkie lecznicze, moralne, duchowe i inne działania i formy pomocy, które są odpowiednie i dostępne mu oraz powinien dążyć do stosowania ich zgodnie ze zindywidualizowanymi potrzebami postępowania z więźniami.
60. (1) Kształtując reżym danego zakładu powinno się dążyć do redukcji wszelkich różnic między życiem więziennym a życiem na wolności, aby tym samym nie przyczynić się do osłabienia odpowiedzialności więźniów lub poszanowania dla ich godności osoby ludzkiej.

- (2) Jest rzeczą pożądaną aby przed końcem kary lub środka podjęte zostały konieczne kroki zapewniające więźniowi stopniowy powrót do życia w społeczeństwie. Cel ten może być osiągnięty, zależnie od danego przypadku, przez zorganizowanie reżymu przejściowego w tym samym lub innym odpowiednim zakładzie albo przez zwolnienie warunkowe z orzeczeniem dozoru, który nie powinien być powierzany policji ale który powinien być połączony ze skuteczną pomocą społeczną.
61. Postępowanie z więźniami powinno podkreślać nie ich wykluczenie ze społeczeństwa, ale pozostawanie wciąż jego częścią. Powinno się zatem zjednywać instytucje społeczności lokalnych, gdziekolwiek to możliwe, do wspomagania personelu więziennego w jego zadaniu resocjalizacji więźniów. Z każdym zakładem powinni współdziałać pracownicy socjalni z powierzonym obowiązkiem utrzymywania i poprawiania wszelkich pożądaných stosunków więźnia z rodziną i z użytecznymi w tym zakresie organizacjami społecznymi. Powinno się podjąć kroki w celu ochrony, w sposób maksymalnie zgodny z ustawą i wyrokiem skazującym, praw odnoszących się do interesów majątkowych więźniów, praw do zabezpieczania socjalnego oraz innych ich uprawnień społecznych.
62. Więzienna służba zdrowia dąży do ujawnienia i leczenia wszelkich chorób i defektów fizycznych oraz umysłowych, które mogą stanowić przeszkodę w resocjalizacji więźnia. W tym celu stosuje się wszystkie konieczne metody terapii medycznej, chirurgicznej i psychiatrycznej.
63. (1) Realizacja tych zasad wymaga indywidualizacji postępowania oraz, w tym celu, elastycznego systemu klasyfikowania więźniów w grupy: należy zatem dążyć do tego, aby grupy takie były rozmieszczane w oddzielnych zakładach, odpowiednich do potrzeb traktowania każdej z nich.
- (2) Zakłady te nie wymagają jednakowego stopnia zabezpieczenia dla każdej grupy. Pożądane jest stopniowanie zabezpieczenia stosownie dla potrzeb różnych grup. Zakłady otwarte, przez sam fakt odstąpienia od środków zabezpieczenia fizycznego przed ucieczką i odwołania się w tym względzie do samodyscypliny umieszczonych, zapewniają najkorzystniejsze warunki resocjalizacji starannie wybranym więźniom.
- (3) Należy dążyć do tego, aby liczba więźniów w zakładach zamkniętych nie była taka duża, że stałoby to na przeszkodzie indywidualizowanemu traktowaniu. W niektórych krajach uważa się, że populacja każdego takiego zakładu nie powinna przekraczać pięciuset. W zakładach otwartych populacja ta powinna być tak mała, jak to jest możliwe.
- (4) Z drugiej strony nie jest jednak pożądane istnienie zakładów, które są tak małe, że nie można zapewnić w nich odpowiednich warunków.
64. Obowiązek społeczeństwa nie ustaje z chwilą zwolnienia więźnia. Powinny zatem istnieć rządowe i pozarządowe instytucje zdolne do niesienia zwolnionym skutecznej pomocy postpenitencjarnej, ukierunkowanej zarówno na ograniczenie uprzedzeń wobec niego, jak i na jego readaptację społeczną.

Postępowanie

65. Postępowanie z osobami, wobec których orzeczono karę więzienia lub podobny środek, ma za cel, na ile pozwala na to długość kary lub środka, ukształtowanie w nich woli i zdolności prowadzenia życia zgodnego z prawem i dającego im środki utrzymania po zwolnieniu. Z więźniami postępuje się tak, by wspierać w nich szacunek dla samych siebie oraz rozwijać w nich poczucie odpowiedzialności.
66. (1) Dla osiągnięcia tych celów korzysta się ze wszystkich właściwych środków, w tym z posługi duszpasterskiej - w krajach, w których jest ona możliwa, kształcenia ogólnego, poradnictwa i kształcenia zawodowego, metod indywidualnej pomocy społecznej, pośrednictwa pracy, rozwoju fizycznego i kształtowania charakteru moralnego. Środki te należy modelować tak, aby pozostawały one w zgodzie z indywidualnymi potrzebami każdego więźnia, przebiegiem jego życia oraz jego historią kryminalną, jego możliwościami i zdolnościami fizycznymi oraz umysłowymi, jego dyspozycjami, temperamentem, długością kary oraz jego perspektywami po zwolnieniu.
- (2) O każdym więźniu z wystarczająco długą karą naczelnik otrzymuje - tak szybko jak jest to możliwe po przybyciu więźnia - pełny raport o wszystkich wymienionych w ust. 1 sprawach. Raport taki

zawiera zawsze orzeczenie lekarza oraz, gdy to możliwe, orzeczenie psychiatry o fizycznym i umysłowym stanie zdrowia więźnia.

(3) Raport taki i inne związane z nim dokumenty składa się do akt personalnych więźnia. Akta te uzupełniane są do dnia bieżącego i posegregowane w taki sposób, aby właściwy członek personelu mógł mieć w nie wgląd w każdej potrzebie.

Klasyfikacja i indywidualizacja

67. Cel klasyfikacji stanowi:

(a) oddzielenie tych więźniów, którzy ze względu na swoją przeszłość kryminalną lub na ujemne cechy charakteru, wyweraliby ujemny wpływ na współwięźniów;

(b) podzielenie więźniów na grupy dla ułatwienia postępowania z nimi i mając na względzie ich readaptację społeczną.

68. W postępowaniu z różnymi kategoriami więźniów tworzy się, tak dalece jak to możliwe, oddzielne zakłady lub oddziały.

69. Dla każdego więźnia skazanego na wystarczająco długą karę, tak szybko jak tylko będzie to możliwe po przyjęciu go i zbadaniu jego osobowości, opracowuje się program postępowania z nim. Program ten opiera się na wiedzy uzyskanej o jego potrzebach indywidualnych, jego zdolnościach i predyspozycjach.

Przywileje

70. W każdym zakładzie ustanawia się system przywilejów, dostosowany do różnych grup więźniów i różnych metod postępowania wobec nich i mający na celu stwarzanie zachęty do poprawnego zachowania się, rozwijania poczucia odpowiedzialności oraz pobudzania zainteresowania i współpracy więźniów w postępowaniu z nimi.

Praca

71. (1) Praca więźniów nie powinna mieć charakteru dolegliwości.

(2) Na wszystkich więźniach karnych spoczywać będzie obowiązek pracy odpowiedniej do ich zdolności fizycznych i umysłowych, określonych przez lekarza.

(3) Więźniom zapewnia się wykonywanie pracy społecznie użytecznej, wystarczającej dla dania im zatrudnienia w czasie zwykłego dnia roboczego.

(4) Tak dalece, jak to jest możliwe, praca przydzielana więźniom ma przyczynić się do podtrzymania lub rozwoju ich zdolności do zarabiania na uczciwe życie po zwolnieniu.

(5) Więźniom, którzy są w stanie to wykorzystać, szczególnie więźniom młodym, zapewnia się szkolenie zawodowe w użytecznych dla nich zawodach.

(6) Więźniowie mogą wybierać rodzaj wykonywanej pracy, jednakże z ograniczeniami wynikającymi z posiadanych kwalifikacji zawodowych oraz wymogów administracji zakładu i wymogów dyscypliny.

72. (1) Organizacja i metody pracy w zakładach penitencjarnych, najbardziej jak to jest możliwe, są zbliżone do podobnej pracy w pozawięziennych zakładach pracy - tak, aby przygotować więźniów do warunków normalnego życia zawodowego.

(2) Korzyści więźniów i ich szkolenie zawodowe nie powinny być podporządkowane osiągnięciu zysków finansowych z ich pracy.

73. (1) Pożądane jest, aby kierownictwo więziennych zakładów produkcyjnych oraz gospodarstw rolnych spoczywało w rękach administracji więziennej, nie zaś w rękach pozawięziennych zakładów pracy.

(2) Również wówczas, gdy więźniowie wykonują pracę na rzecz pozawięziennych zakładów pracy nadzór nad nią sprawują zawsze funkcjonariusze więzienni. O ile nie jest wykonywana na rzecz innych organów państwa, zakłady pracy, na rzecz których praca zostanie wykonana, wypłacają administracji zakładu penitencjarnego normalne wynagrodzenie przyjęte dla danego rodzaju pracy - po uwzględnieniu wydajności pracy więźniów.

74. (1) Zasady bezpieczeństwa i higieny pracy, obowiązujące w pozawięziennych zakładach pracy przestrzegane są w równej mierze w zakładach penitencjarnych.
(2) Ubezpieczenia więźniów od wypadków przy pracy i chorób zawodowych dokonuje się na warunkach nie mniej korzystnych niż w odniesieniu do pracowników wolnych.
75. (1) Maksymalny dzienny i tygodniowy czas pracy więźniów określa ustawa oraz regulamin, z uwzględnieniem przepisów i zwyczajów miejscowych dotyczących pracowników wolnych.
(2) Tak określony czas pracy przewiduje jeden dzień wolny od pracy oraz czas potrzebny do nauki i innych zajęć przewidzianych w programie postępowania z nimi oraz ich resocjalizacji.
76. (1) Więźniowie otrzymują za swoją pracę sprawiedliwe wynagrodzenie.
(2) W ramach tego systemu więźniowie uprawnieni są do wydawania co najmniej części swoich zarobków na zakup dozwolonych artykułów użytku osobistego oraz do wysyłania części tych zarobków własnej rodzinie.
(3) Według tegoż systemu, część zarobków powinna być oszczędzana przez administrację więzienną, w celu stworzenia funduszu wręczanego więźniowi w chwili jego zwolnienia.

Kształcenie i czas wolny

77. (1) Wszystkim więźniom, którzy są w stanie odnieść z tego korzyści, zapewnia się kształcenie, włączając w to opiekę duszpasterską w tych krajach, w których jest ona możliwa. Nauczanie analfabetów i więźniów młodych jest obowiązkowe, a administracja poświęca mu szczególną uwagę.
(2) O ile to możliwe, kształcenie więźniów integrowane jest z powszechnym systemem edukacyjnym, tak aby po zwolnieniu mogli oni bez trudności kontynuować swoje kształcenie się.
78. W celu utrzymania zdrowia psychicznego i fizycznego więźniów, we wszystkich zakładach zapewnia się możliwość prowadzenia zajęć rekreacyjnych i kulturalnych.

Kontakty społeczne i pomoc postpenitencjarna

79. Szczególną uwagę poświęca się utrzymywaniu i rozwijaniu takich stosunków między więźniem i jego rodziną, które najlepiej służą korzyściom obu stron.
80. Poczynając od pierwszych dni kary, bierze się pod uwagę postpenitencjarną przyszłość więźnia, zachęcając go i wspomagając w podtrzymywaniu i tworzeniu takich stosunków z osobami lub z instytucjami pozawięziennymi, które mogą sprzyjać potrzebom jego rodziny oraz jego readaptacji społecznej.
81. (1) Służby i instytucje, rządowe lub pozarządowe, które wspomagają byłych więźniów w odbudowie więzi społecznych, zapewniają im, na ile to możliwe i konieczne, wydanie potrzebnych dokumentów i dowodu tożsamości, posiadania odpowiedniego mieszkania, pracy, odzieży odpowiedniej i stosownej do klimatu oraz pory roku, wystarczających środków na koszty podróży oraz samodzielnego utrzymania się w okresie bezpośrednio po zwolnieniu.
(2) Zaaprobowani przedstawiciele tych instytucji mają zapewniony wszelki niezbędny dostęp do zakładu oraz do więźniów. Przedstawiciele ci proszeni są o wyrażenie opinii co do przyszłości więźnia przez cały czas trwania jego kary.
(3) Pożądane jest, aby działanie tych instytucji było, tak dalece jak to możliwe, scentralizowane albo koordynowane celem zapewnienia jak najlepszego wykorzystania ich wysiłków.

B. WIĘZNIOWIE PSYCHICZNIE CHOROZY ORAZ WIĘZNIOWIE Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI

82. (1) Osób, u których stwierdzi się chorobę psychiczną, nie umieszcza się w zakładach penitencjarnych; tak szybko jak to możliwe zarządza się przeniesienie ich do zakładów dla psychicznie chorych.
(2) Więźniów, którzy cierpią z powodu innych schorzeń lub zaburzeń psychicznych, poddaje się obserwacji i leczeniu w zakładach specjalistycznych, kierowanych przez lekarzy.

(3) W czasie pobytu w zakładzie penitencjarnym więźniowie tacy pozostają pod specjalnym nadzorem lekarza.

(4) Służba medyczna lub psychiatryczna zakładów penitencjarnych zapewnia leczenie psychiatryczne wszystkim innym potrzebującym tego więźniom.

83. Pożądane jest podjęcie kroków, w uzgodnieniu z kompetentnymi instytucjami, aby jeżeli to konieczne, zapewnić kontynuację leczenia psychiatrycznego po zwolnieniu oraz zapewniających psychiatryczną opiekę postpenitencjarną.

C. OSOBY ZATRZYMANE TYMCZASOWO ORAZ WIĘZNIOWIE ŚLED CZY

84. Użyte w regułach określenie "więźniowie śledczy" dotyczy każdej osoby zatrzymanej lub tymczasowo aresztowanej pod zarzutem karnym i umieszczonej czy to w areszcie policyjnym (milicyjnym), czy to w areszcie śledczym, jednakże nie będącej jeszcze prawomocnie skazaną przez sąd.

(2) Więźniowie śledczy korzystają z domniemania niewinności, a w traktowaniu go respektuje się tę zasadę.

(3) Bez uszczerbku dla zasad prawa chroniących wolność osobistą lub dla przepisów procesowych regulujących postępowanie z więźniami śledczymi, więźniowie ci korzystają z przywilejów specjalnego reżymu, którego tylko najważniejsze warunki określają poniższe reguły.

85. (1) Więźniowie śledczy oddzieleni są od więźniów karnych.

(2) Młodociani więźniowie śledczy oddzieleni są od dorosłych. Zasadą jest umieszczenie ich w oddzielnych zakładach.

86. Więźniowie śledczy w porze spoczynku nocnego przebywają w celach pojedynczych, z zastrzeżeniem zwyczajów miejscowych uwarunkowanych klimatem.

87. W granicach dających się pogodzić z wymogami porządku w zakładzie, więźniowie śledczy mogą - jeśli sobie tego życzą - żyć na własny koszt, korzystając w tym względzie z pośrednictwa zakładu, swoich rodzin lub przyjaciół. W przeciwnym razie wyżywienie zapewnia im administracja.

88. (1) Więźniowi śledczemu zezwala się na noszenie własnej odzieży, o ile jest czysta i odpowiednia.

(2) Jeżeli nosi on ubranie więzienne, to różni się ono od ubrania przydzielanego więźniom karnym.

89. Więźniom śledczym zawsze oferuje się możliwość podjęcia pracy, nie jest ona jednak wymagana. O ile więźniowie śledczy podejmują pracę, otrzymują za nią wynagrodzenie.

90. Każdemu więźniowi śledczemu zezwala się na zaopatrywanie się na koszt własny lub osób trzecich w książki, prasę, materiały piśmienne i inne przedmioty służące mu do jego zajęć, w granicach zgodnych z dobrem wymiaru sprawiedliwości oraz bezpieczeństwem i porządkiem w zakładzie.

91. Więźniowi śledczemu zezwala się na korzystanie z odwiedzin i opieki własnego lekarza lub dentysty, o ile prośba taka jest należycie uzasadniona i jeżeli jest on w stanie pokryć wszelkie koszty.

92. Więźniowi śledczemu pozwala się bezzwłocznie zawiadomić rodzinę o swoim aresztowaniu, zapewnia się mu także godziwe warunki korespondencji i przyjmowania wizyt rodziny i przyjaciół - poddanych tylko takim ograniczeniom i nadzorowi, jakie są niezbędne dla zabezpieczenia dobra wymiaru sprawiedliwości oraz bezpieczeństwa i porządku w zakładzie.

93. Więźniowi śledczemu zezwala się na ustanowienie obrońcy, o ile pomoc prawna jest dopuszczalna, oraz na odwiedzenie go przez tego obrońcę w celu przygotowania obrony, a także przygotowania i wręczenia obrońcy poufnych instrukcji. W tym celu, o ile więźniowie śledczy tego sobie życzą, zaopatruje się go w materiały piśmienne. Rozmowy między więźniem śledczym a jego obrońcą mogą być obserwowane, lecz nie mogą być podsłuchane przez funkcjonariusza policji (milicji) lub funkcjonariusza więziennego.

D. WIĘZNIOWIE PRAWA CYWILNEGO

94. W krajach, w których ustawa przewiduje pozbawienie wolności za dług lub pozbawienie wolności z mocy orzeczenia sądu wydanego w wyniku postępowania niekarnego, osób uwięzionych na tej podstawie nie poddaje się jakimkolwiek dalej idącym ograniczeniom ani traktowaniu surowszemu niż jest to niezbędne dla zapewnienia bezpieczeństwa i porządku.

Postępowanie z nimi jest nie mniej korzystne niż z więźniami śledczymi, jednakże z zastrzeżeniem, że będzie możliwe wymaganie od nich podjęcia pracy.

E. OSOBY ARESZTOWANE I UWIEŻIONE BEZ PRZEDSTAWIENIA IM ZARZUTU

95. Bez uszczerbku dla przepisu art.9 Międzynarodowych Paktów Praw Obywatelskich i Politycznych - osobom aresztowanym lub przetrzymywanym bez przedstawienia im zarzutu karnego będzie przyznana ochrona nie różniąca się od przewidzianej w części I oraz części II rozdział "C". Odpowiednie przepisy części II, rozdział "A" będą stosowane odpowiednio, o ile może to służyć dobru tej specjalnej grupy osób pozbawionych wolności, ale z zastrzeżeniem, że nie będą stosowane żadne środki oparte na założeniu, iż postępowanie reedukacyjne i resocjalizacyjne jest w jakiejś mierze właściwe wobec tych osób, które nie zostały skazane za przestępstwo.